

Szeged népe tiltakozik.

— Népgyűlés a rókusai templom előtt. —

Fagyos téli szél csapkodta a templom előtt türelmesen várakozó ezrek arcát. Féltenketőre járt már az óramutató, amikor a város vezetői a lépcsőn megjelentek. Negyedóraig tart még, amíg az ajtón kitóduló tömeg a lépcsőktől két oldalt elhelyezkedik. Sír csendben lép fel a gyászdrapériával bevont szónoki emelvényre dr. Somogyi Szilveszter, a város polgármestere. Mindössze néhány mondatot mond megnyitóként, de súlyosat, eredetit, klasszikusat, tömöret, lélekbe markolókat.

— Azt énekeljük az imént, — mondotta — hogy megbűnhődtek már a jövendő is — mégis a hatalmas Isten most küldi ránk a legsúlyosabb megpróbáltatást. Talán próbára akarta tenni szívünket, hogy mennyi bánatot bír el megszakadás nélkül, talán ki akarta kímélni erőnket, hogy nem puhultak-e még meg izmaink és hogyha majd eljön az óra, vissza tudjuk-e szerezni Szent István ezerces országát, amelyet Franciaországban a neuilly-i asztalnál most szétléttek. Amikor a Kárpátokat elvették, nem érezték-e, hogy a szívünket tépik ki, amikor a Bánatot és a Bácskát elszakították, nem tudták-e, hogy mellünket törtek össze és amikor Erdélyt elvették, nem gondolták-e, hogy szemünk világát oltották ki.

— Szeretném gyászfátyollal beborítani az égboltozatot, hogy tudják meg, milyen iríázatos bánata van a magyarságnak...

A polgármester szívhezszó szavai valószággal lenyűgözték a hallgatóságot, megfakadtak a lelkeket, könnyek perogtak az arcon, sokan hangosan felzokogtak és dr. Széll Gyula, akinek a polgármester a szót átadta, percekig állott némán a szószéken. Alig tudott szóhoz jutni a meghatottságtól. Nem is csoda! Ilyen bánatos, ilyen gyászos népgyűlést még nem tartottak Szegeden.

(Széll Gyula beszéde.)

— Bátorság, bizalom és kitartás! — Így kezdte beszédét Széll Gyula. Térjen mindenki magához abból a kábultságból, amelyet a béke-tervezet okozott. Nem féltünk nemzetünket. Ugy látszik, mintha bennünket akartak volna legjobban büntetni Párisban, pedig a magyart nem vezette hódítási vágy, csak a vérrel, könnyel és ezeréves szenvedéssel szerzett határait akarta megvédeni és egyetlen jelszava volt csúán: „Ne bántsát a magyart!” Rombadöntötték-e a mi világunkat? Tengődhetünk-e egy megcsufolt, rombadöntött áliamban? Nem! Nem! Soha! Az antant határozhat, de az élet meg fogja csufolni határozatát. Nem kell csüggednünk, mert Isten tartja kezében minden történések szálát.

— Odadörögjük az antant ötös tanácsának, hogy az Isten még nálunknál is nagyobb ur! Meg vihar sem kell ahhoz, hogy megdöntse az antant „örök békéjének” várát, mert az Istennek egyetlen fuvallatára összedől mint a kártyavár. A balszerencse is forgandó — kitartás! Ha tűrni kell, tűrni is fog ez a nemzet, hogy megmentse az utódoknak az alkotmányos szabadságot és az ország területi épségét. Jön majd egy nagy történelmi pillanat, egy nagy vihar, amely le fogja seperi a bitolókat Magyarországra területéről. Csak higgyünk és rendületlen hitünk diadalt fog aratni. Semmisnek és érvénytelennek tekintünk minden olyan szerződést, mely hazánk rögeinek egyetlen barázdáját is elalkudná. Ha erőszakkal elveszik, vissza fogjuk szerezni. (Felkiáltások: Ugy van!)

(A határozati javaslat.)

A lelkes és hatásos beszéd után, melyet sűrűn szakított félbe a hallgatóság tetszésnyilvánítása. Széll Gyula az alábbi határozati javaslatot terjesztette elő:

Szeged város közönsége mélyszéges megdöbbenéssel vett tudomást arról, hogy az antant-hatalmak az ezeréves magyar haza területének négyötödrészét nálunk alacsonyabb színvonalon álló

idegen hatalmaknak ítélte oda. A magyarok kétszer mentették meg Nyugat Európa kulturáját, a végpusztulástól. Először a tatárjárás idején, másodszor a törökhódoltság idején, amelyre a most jutalmazott nemzetek nem voltak képesek. A most lezajlott világháborúnak nemzetünk oka egyáltalán nem volt, érdeke sem volt benne semmi, csak káros szövetséget tartott meg becsülettel és hűséggel, mégis mi büntettünk legjobban. Ez ellen a történelmi óriási igazságtalanság ellen magyar lelkünk teljes hevével tiltakozunk, az emberiséghez és a jövendő kórhoz apellálunk e kegyetlenség miatt, mely egy dörék népet végpusztulásra ítél és sirba dönt.

A határozati javaslatot zugó éljenzéssel fogadta a népgyűlés,

(Dr. Lippay György beszéde.)

Dr. Lippay György tankerületi főigazgató lépett ezután a szószékre és a második kerület nevében hozzájárulását jelentette be a határozati javaslatához.

— Magyarország teste — ugymond — az antant-hatalmak boncasztalán fekszik csonkán, vére-en. Elképzelni is borzasztó, leírni szörnyűség, hogy hová juttatták országunkat. Nem az igazság békéje az, amely fulánkot szúr a legyőzött szívébe, nem az igazság békéje, amely bosszuért kiált az égbe. Egy nemzetet nem lehet amputálni és nem lehet világholdussá tenni. Ma pedig a párisi béke koldustarisznyát akaszt az ország nyakába. Magyarország gazdasági egység és ezt az egyéget megbolgyatni nem lehet. A gazdasági élet erői szétválasztó lennek. Ami most Magyarországgal történik, az durva erőszak. Széchenyi mondását idézzük azoknak, akik Magyarország felett most végleges ítéletet akarnak mondani: „A magyarságot megfojtani, megölni nem lehet!” Mi ebbe soha bele nem nyugszunk, mi Magyarország térképét továbbra is sértetlen alakjában fogjuk ismertetni gyermekeinkkel!

(Dr. Kószó István felszólalása.)

A beszédet követő hosszas éljenzés lecsillapulta után dr. Kószó István, a harmadik kerület nevében mondott lendületes, megkapó beszédet.

— Fel kell rázni a magyart kábultságából — mondotta Kószó. — Ezt a hazát, amelyet vérrel és könnyel szereztünk, nem engedjük szétlétetni. Kábultságunkból felocsudva első szavunk a tiltakozás szava. Tiltakozunk feldaraboltságunk, eltiprásunk, megcsönkítésünk ellen! Az a meggyőződésünk, hogy a békefe tételekkel csak megakartak bennünket ijeszteni. Lehetetlen ennyire arcucsapni az igazságot! Vissza kérjük azt a hazát, amelyet mi szereztünk. És ha igazságos kérésünket nem teljesítik, — úgy legyen üdvösség nekünk! — hogy ezt a földet vissza fogjuk szerezni, meg fogjuk védeni. Atok sujtassa azt, aki nem állja fogadását Isten — fejezte be szavait — légy tanuja fogadalmunknak!

Percekig ünnepelte Kószót a hallgatóság, amelyre a mélyen átérzett magyaros beszéd láthatóan erős benyomást tett.

Dr. Somogyi polgármester ezután elfogadóra ajánlotta a határozati javaslatot, amelyet a népgyűlés egyhangú lelkesedéssel határozattá emelt és megbízta a polgármestert, hogy juttassa el, mint Szeged népének tiltakozását a miniszterelnökhöz.

Végül a közönség áhitattal elénekelte a Himnuszt és Somogyi polgármester bezárta a történelmi nevezetességű népgyűlést...

A református gyászista tisztelet.

A szegedi református egyház szerdán délelőtt tíz órakor a nemzeti gyász alkalmából gyászistentiszteletet tartott. A templom zsúfolásig megtelt a református hívőkkel. A szószék és az urvacsora asztala fekete drapériával volt terítve. A közönség körében sokan gyászruhába voltak öltözve. Résztvettek a gyászistentiszteleten a nemzeti hadsereg református katonái, a presbiterek teljes számban. A gyász-szónoklatot Rereczk Sándor lelkész tartotta. A lélekből lekezzett gyönyörtű prédikációt mély áhitattal hallgatták. A prédikáció után a gyászgyülekezet a Himnuszt, majd a „Te benned bízunk elejétől fogva” kezdettű egyházi dalt énekelte el.

A szegedi zsidóhitközség gyászgyűlése.

A hatóságok által kitűzött időben, szerdán délelőtt 10 órára szűnültig megtelt a zsinagóga. Mindenki feketében és megilletődötten várta a gyásznépély kezdetét. A kántorok kara meghatározó gyászdalokat adott elő. Ezek elhangzása után dr. Löw Immanuel tartotta meg magyar érzéstől áthatott, a magyar bánatot visszatükröző, a magyarság jövendőjében hívő beszédét, amelynek minden szava utat talált a közönség szíve érzéséhez. A templomi gyásznépély után a közönség a zsidó hitközség házába vonult, ahol a hitközség képviselőtestülete tartotta meg rendkívüli közgyűlését. A termet szűnültig megtöltö gyülekezet a Himnuszt énekelte. A magyar imádság elhangzása után dr. Biedl Samu, a hitközség elnöke mondott folytonos helyeslések által megszakított beszédet, amelyben nemcsak a magyarság gyászatát ecsetelte, de a fokozott munka által elérhető jövendőnkre is rávilágított. Majd felolvasta az alábbi, nagy tetszéssel kísért deklarációt:

„Az antanthatalmak békeajánlatát, amelyet a közelmúlt napokban hazánkban tettek, csak vázlatosan ismerjük, de a felületesen ismertetett feltételek oly megsemmisítően súlyosak és lealázók, hogy szabadsághoz szokott és fejlődő országunkat rabszolgaságba süllyeszti le. Területünket megcsönkítják, gazdaságunkat tönkretesznek, láncot raknak kezünkre, lábunkra és csak annyi mozgási szabadságot engednek, hogy azon jobbágyi szolgálatokat teljesíthessünk, amelyeket a béke reánk rótt. Tehetetlenül állunk ellenfeleinkkel szemben. Az öt éves háboruban erővesztett és lerongyolt nemzet csak a szó hatalmát, az ezeréves történelem megdönthetetlen tanulságait és a földrajzi egység kézenfekvő képét tudja az erőszakkal szembeállítani, kevés azonban a kilátás arra, hogy kaján és osztozni vágyó szomszédok ellenében szavunknak döntő súlya lesz. A reánk váró végzet súlya már most, a békekötés előtt gyászbaborította az egész nemzetet. A lüktető élet előtt azonban a gyásznak hátrálni kell. Az idő halad és az események vele együtt. Ha a pillanatnyi kábultságból felocsudtunk, kettőzött erővel kell azon munkálnunk, hogy okulást merítve a múltból, lankadatlanul dolgozva és szorgoskodva visszaszerezzük, amit elvesztettünk. A magyar nemzetben a múlt hagyományaihoz hiven bizonyára életre kel az a bölcs előrelátás és eszélyesség, amely e hazában lakó minden népnek, néprétegnek, társadalmi osztálynak, egyénnek megadja a módot, hogy képességeit a köz javára mennél teljesebben kifejthesse, hogy senkit faja, nemzetisége, vallása miatt a közszabadságok teljességéből ki nem zárják s akkor gyorsabban, mint hinnők, oltámad a régi egységes nagy Magyarország és az egész művelt világ meghajlik e nemzet nagysága előtt. A zsidóság erős magyar érzését, hazaszeretetét, hangyaszigorgalmát, tehetsége legjavát és gazdag tapasztalatait állítja e nagy nemzeti eszme szolgálatába.”

A határozati javaslatot lelkesedéssel tette magáévá a hallgatóság. A templomban megtartott gyászistentiszteleten a nemzeti hadsereg katonai küldöttsége jelent meg Csapó Barnabás százados vezetésével.